

Nhật tụng Kālāma - Kinh tạng trích điểm

Kinh Cunda – 01.03.2026

Kalama tri ân cô Diệu Hỷ ghi chép.

Thưa đại chúng, chiều nay chúng ta học tiếp, bài kinh Cunda, bên Hán tạng gọi là kinh Thuần Đà. Đây là một bài kinh có nội dung rất đặc biệt, và cũng là một sự trùng hợp rất đặc biệt khi chiều nay chúng ta gặp nhau ở đây nhằm ngày bài kinh này.

Trong bài kinh chúng ta sắp làm việc với nhau có nội dung thế này: Rất nhiều người Phật tử và không là Phật tử cho rằng anh sai, tôi đúng; khi chúng ta mỗi người có đường hướng, sinh phong, kiểu thực hành khác nhau, đó chính là biên giới, ranh giới, giới hạn chúng sinh trong đời. Người ta nói bị kịch thế giới nằm chỗ: Thay vì xây lên những cây cầu cảm thông thì hầu hết nhân loại dựng lên bức tường ngăn cách = Tôi có đường hướng của tôi, anh có đường hướng của anh, tôi đúng anh sai. Luôn luôn và luôn luôn như vậy. Chúng ta luôn sống trong những biên giới. Trong khi tất cả chúng ta bắt đầu là những đứa bé lọt lòng mẹ với hai bàn tay trắng và một cái đầu rất trong sáng; khi chúng ta đi vào đời chúng ta bắt đầu tự giam nhốt mình trong những lồng, chuồng, cũi, chậu của tôn giáo, chính trị, văn hóa, ...nào đó; tự mình nhốt mình thôi. Đứa trong chuồng màu xanh thấy đứa trong chuồng màu đỏ sai lầm. Đứa trong chuồng màu trắng thấy nó đúng và đứa trong chuồng màu đen sai. Cứ như vậy.

Bài kinh, nội dung thế này: Đức Phật Ngài dạy, mỗi cá nhân trong trời đất này đều bất cứ đường hướng tâm linh, lập trường, quan điểm, chủ trương, pháp môn tu tập, đường lối hành trì nào thì: Miễn sao Tam nghiệp của anh phải tốt.

Bài kinh đặc biệt chỗ đó. Các vị coi kỹ lại chánh kinh. Ngài xác nhận chỗ đó. Dĩ nhiên có cách nói khác.

Đường hướng nào cũng ok, kể cả đường hướng, hình thức mình thấy cổ quái, đường lối thực tập tâm linh kỳ cục, không sao hết, miễn là anh có Tam nghiệp thanh tịnh = Thân nghiệp, Khẩu nghiệp, Ý nghiệp.

Có một chuyện tôi nói đi nói lại nhiều lần.

Tất cả chúng sinh trong cuộc đời hiện hữu, tồn tại, hoạt động đều nằm gọn 3 nhu cầu

- Nhu cầu giao tiếp
- Nhu cầu hoạt động
- Nhu cầu kiếm sống

Nhu cầu giao tiếp là sao? Chúng ta không thể là những ốc đảo cô đơn trong cuộc đời, phải tương thông, giao lưu với vô số cá thể, đoàn thể, tập thể khác. Chúng ta không thể là ốc đảo tuyệt đối cô đơn, không cần sự cảm thông, chia sẻ, giao lưu, giao thoa, kết nối. Chuyện đó không có. Giao

tiếp là một nhu cầu lớn trong cuộc sống chúng sinh. Có điều rõ ràng chúng ta có nhu cầu giao tiếp, nhưng chúng ta giao tiếp theo cách mình muốn thay vì giao tiếp theo cách mình nên là. Lẽ ra, chúng ta phải dựng lên những cây cầu cảm thông thì mình dựng lên những bức tường ngăn cách. Chưa gì hết mình thấy mình đúng, người khác sai là không được.

Trong kinh có thuật ngữ độc đáo: **Tu hành cầu giải thoát, phải bỏ hết mọi sự, giữ lấy tâm mình. Nhưng trong nguyên tắc giao tiếp phải bỏ tâm mình chạy theo tâm người.** Có nghĩa là: Chúng ta phải làm, nói những chuyện chủ yếu là miễn sao cho cuộc đời nó vui, mình chịu lép tí cũng được. Thí dụ, trong Luật, tỳ kheo vô toa-let thấy nó dơ, gớm muốn chết cũng phải rang lau dọn, chứ ai mà thích chuyện đó; xuống phòng ăn gớm muốn chết nhưng cũng phải nhả răng ra dọn. Để chi? Để người khác nhìn vô, mình coi như bỏ đi. Đi trong sân chùa, không gian tập thể thấy rác thì nhặt, thấy dơ thì phải dọn cho sạch. Không ai thích nhưng bỏ tâm mình chạy theo tâm người. Xã hội mà một người nghĩ về muôn người, muôn người nghĩ một người thì xã hội đẹp. Còn xã hội mà như chúng tôi vừa trải qua cách đây mấy phút xã hội không loạn mới lạ. Tên nào cũng ráng chen, cuối cùng cứng ngắc, cuối cùng đứng nhìn cười. Người đi một nửa hồn tôi mất, một nửa hồn kia muốn chửi thề. Không nghĩ tới người khác, chỉ nghĩ tới mình. Trong giải thoát phải bỏ hết mọi sự, để trở về với tâm mình như mục đồng chăn trâu. Nhưng trong giao tiếp phải bỏ tâm mình, bỏ cái tôi của mình xuống để hướng về người khác.

- Trong nhu cầu giao tiếp, đầu bằng chữ viết hay chữ nói thì có kiểm soát gọi là Chánh ngữ, làm chủ được mình. Không làm gì, nói gì làm phiền người khác, vô ích, gây hại cho mình, cho người nói chung = Chánh ngữ.
- Làm chủ, kiểm soát được mình trong nhu cầu hoạt động = Chánh Nghiệp; Không làm gì tổn thương mình, tổn thương người = Chánh nghiệp.
- Nhu cầu kiếm sống: Có loài nào không có nhu cầu kiếm sống? Một con giun, con dế, một ông hoàng, một tỷ phú, hay người vô gia cư, người bán vé số, người ăn mày trên phố, tất cả đều có nhu cầu kiếm sống; Có điều, đa phần chúng sinh không biết Phật pháp, chỉ vì mục đích kiếm sống chuyện gì cũng làm. Phật tử thì không đến nỗi đâm cha chém chú nhưng gạt được nhiều thì cũng gạt. Buôn bán khờ quá lấy gì ăn. Cho nên Phật tử không đến nỗi gian ác như người không biết đạo nhưng mà đời là chợ, chợ đời mà. Người có ý tưởng giải thoát thì sẵn sàng hi sinh tí, miễn là kiếm sống trong kiểm soát, có khả năng kiểm soát, làm chủ được mình trong nhu cầu kiếm sống = Chánh Mạng

Bài kinh có nội dung rất đặc biệt: **Đức Phật dạy, mỗi người có khác biệt về sinh phong, cách sống, đường lối hành trì tôn giáo, thực tập tâm linh, có thể có khác biệt lớn nhỏ ít nhiều nhưng tựu chung lại, đời sống đẹp là đời sống của người có Tam nghiệp được kiểm soát: Thân nghiệp thanh tịnh, khẩu nghiệp thanh tịnh, ý nghiệp thanh tịnh. Thanh tịnh = Không để mình bị tham, sân, si/ tà kiến chi phối.**

Đây là bài giảng cho cư sĩ.

Bài kinh này lạ lắm.

Ngài mở ra phương trời rất rộng, Ngài nhắc đến tinh thần hòa hoãn, đồng thuận, chia sẻ rất rộng, rộng lắm. **Sống kiểu nào cũng được, ai cũng được, miễn là bớt tham, bớt sân, bớt tà kiến.**

- Tham ở đây Ngài định nghĩa rất nhẹ = **Đừng thích của phi nghĩa, cái gì không phải của mình đừng có thích.** Tham định nghĩa rộng: Người không biết Phật pháp cái gì cũng quơ, cũng vơ, cũng hốt; Biết Phật pháp thì của, tiền phi nghĩa không tham; còn phàm mà, thôi mình chỉ thích cái gì thuộc về mình theo quy ước xã hội, pháp luật, quy ước tục đế, không tham của người khác. Không tham cái gì không thuộc về mình. Tôi hỏi bà con ngồi trước mặt mình, các vị có thích cái gì không phải của mình không? Thường “con mình, vợ người” - Con mình lúc nào cũng là số 1, vợ người ta lúc nào cũng đẹp hơn vợ mình. Cái gì của người ta nhìn cũng ham. Ở đây, Ngài dạy: Mình còn có tóc thì còn tham, nhưng giờ mình chỉ tham cái gì pháp luật cho phép, không tham của phi nghĩa, xã hội ok.
- Sân có 2 = Có lòng gia hại, long gây tổn thương cho người khác & Bất mãn tự thân: nóng quá, đau quá, tê, mỏi, nhức...quá cũng là sân, bực bội với riêng mình cũng là sân; Trong đây Ngài nói rõ, còn tóc, còn phàm thôi thì có sân cũng ok mà đừng có lòng gây hại người khác.
- Phiền não kể có 3, thông thường là tam độc, Tham, Sân, Si, mà giảng cho đám có tóc chống Si sao chống nổi như cấm con nít khóc, cấm phụ nữ nhiều chuyện vậy; thôi thì thay vì nói Tham, Sân, Si thấy không xong với đám này nên Ngài sửa cho mềm tí: Tham thì cứ tham mà thôi đừng tham của phi nghĩa; Sân còn mà bớt lòng hại người; Tà kiến - còn phàm thì còn tà kiến, tà kiến có nhiều tà kiến: thô, tế, nặng, nhẹ. Nhẹ, tế: Thân kiến – còn thấy Tôi chính là mấy chục ký lô này, mấy chục ký lô thịt này là tôi; Thô là Thường kiến & Đoạn kiến (thô hơn).

Tà kiến trong chúng sinh có 1000 tỷ thứ tà kiến, gom gọn có 62, chứ mỗi người, mỗi kiếp sống có một kiểu tà kiến, vì tiền nghiệp, khuynh hướng tâm lý, môi trường sống tùy vào 3 cái này mà mỗi kiếp sống chúng ta có cái nhìn sai về thế giới.

Vô minh = Không hiểu, không thấy gì, như đui.

Tà kiến = Như anh khủng, bị vấn đề thị giác. Tâm thần = Ảnh nhìn thế giới khác mình.

Trong bệnh viện tâm thần bữa người ta sửa hồ bơi, cạn nước mấy thằng khủng kia nhảy xuống, đầu cổ sừng sía lên hết; có 1 thằng không nhảy, bác sĩ hỏi sao không nhảy: Ngu gì nhảy, tui không biết bơi, mà hồ cạn nước rồi.

Một ngày kia 2 đứa trốn viện tâm thần về, chôm được cái xe đạp, đứa này chở đứa kia, gặp cái dốc hơi cao, thằng đạp xe nói: chắc dắt chứ đạp không nổi, thằng ngồi sau nói, tao cũng mệt vậy, mà đạp tao bóp thắng chứ đâu có ở không. Minh thấy, nó cũng biết lý luận.

Vô minh – Đui không thấy gì hết

Tà kiến - thấy sai của người khủng hoặc người có vấn đề thị giác: loạn thị, cận thị, viễn thị, mù màu, ...

Tà kiến có 2: Thường kiến & Đoạn kiến. Cả 2 cách nhìn đều sai hết.

Thường kiến mênh mông lăm, trong kinh gom lại có 3:

- Tin có 1 cái Tôi, một cái Linh hồn thường hằng, bất biến, vĩnh cửu. Không biết đạo ai cũng bị dính cái này. Tin mình chết rồi thì Tôi sẽ từ kiếp này chui qua kiếp khác. Tin mình là thằng Tí, thằng Tèo, xưa mẹ sinh ra đặt tên thằng Tí, thằng Tí sống 30, 40 năm nay mai thằng Tí nó già, nay mai cụ Tí sẽ chết. Trước sau chỉ có 1 thằng Tí thôi. Mà mình phải hiểu: Không có thằng Tí nào sống lâu vậy hết. Cuộc đời mình theo vật lý chỉ là sóng và hạt, chớp tắt liên tục; Cái gọi thằng Tí chỉ tồn tại một sát na. Từ phút trước phút sau nó đã khác rồi. Khoa học đồng ý điều đó, những đơn bào, tế bào của mình không ngừng thay đổi; Đời sống tâm lý mình lúc thiện lúc ác lúc buồn lúc vui lúc vầy lúc khác. Tâm sinh lý mình không yên, liên tục biến diệt, liên tục thay đổi. Người sống chánh niệm, biết giáo lý mới tin đức Phật nói đúng; Mới hiểu Phật nói gì- Chúng ta không phải là Một; Tôi nói hoài: Không biết đạo thấy mình là một đường thẳng – line; Biết đạo thấy mình là spot, những đốm thiện, ác, buồn, vui; Tu tập tuệ quán triệt để, thấy mình là dot. Tầm ảnh phóng hàng nghìn lần thấy mình là chấm chấm. Chính vì không tu tập chánh niệm, trí tuệ nên mình nhìn thế giới qua cái nhận thức sai lầm, thấy có cái tôi còn hoài, từ năm tháng này kéo sang năm tháng khác; chết kiếp này qua kiếp khác như con chim từ cái lồng cũ nát qua lồng khác. Nếu không học Phật pháp mình dễ có suy nghĩ đó. Tôi làm Thiện, mai một Tôi được sướng; Tôi làm ác mai một Tôi bị khổ; Tôi tu hành ngon lành mai một Tôi giải thoát; Tôi thành Phật, Quả vị đó là Cửa Tôi, hào quang đó Cửa Tôi, 32 hảo tướng đó là 32 hảo tướng Cửa Tôi; Niết Bàn là Cửa Tôi, Tôi sẽ chứng Niết Bàn,... Quất cho một núi Tôi. Tôi nói hoài: Phật tử phải biết treo thánh giá = Bỏ chữ/ gạch ngang chữ I = Tôi = Thánh giá. Thay vì amen, mình Nam mô. Trong kinh nói thế này: Không có cái tôi nào đi từ lúc này qua lúc khác, nó chớp tắt sanh diệt liên tục, cái sau giống cái trước nhưng không phải cái trước, similar not the same, vì không học đạo, không sống chánh niệm, không sống bằng tuệ giác nên mình tưởng có 1 cái tôi thường hằng vĩnh cửu.
- Thường kiến2 - Tin có một cảnh giới, thiên đàng đời đời bất diệt. Trong tinh thần Phật pháp không có Cảnh giới nào là đời đời bất diệt. Vì sao? Cảnh giới là không gian cư trú của chúng sinh, cái gọi là chúng sinh là tổng hợp các đơn bào, tế bào chớp tắt liên tục, Chỗ cư trú của khối chớp tắt nó cũng chớp tắt theo. Nó như tổ ếch trên bờ nước. Chúng sinh vô ngã vô thường làm gì có cảnh giới thường hằng vĩnh cửu.
- Thường kiến 3 - Tin có một đấng chí tôn vô thượng trường sanh bất tử.

Tin 3 cái này là Thường kiến.

Đoạn kiến có vô số, gom lại có 3:

- Vô hành kiến - Cho rằng thiện ác giống nhau, thích thì làm, không phải tu tập gì cho mệt, chết là hết, thiện ác là do mấy ông tôn giáo bày ra hù chúng sinh. Thiện ác không có thật, thích thì cứ làm.

- Vô nhân kiến - Thay vì phải hiểu mọi sự từ đại dương núi cao, kênh rạch sông hồ,... đến con người, vi khuẩn,... từ thiên thể to lớn mặt trời mặt trăng đến hạt cát, tất cả đều do các điều kiện mà có, rồi cũng sẽ do các duyên mà mất đi. Người Đoạn kiến thay vì tin như vậy thì tin là Mọi thứ ngẫu nhiên mà có, không có duyên gì hết.

Trong khi mình thấy, mọi thứ trên đời không có gì mà không cần các điều kiện. Các điều kiện nói gọn có 2: Duyên trợ sinh & Duyên trợ lực. Trợ sinh - điều kiện giúp cho cái gì đó xuất hiện, có mặt, từ không thành có; Trợ lực - điều kiện hỗ trợ cho thứ có mặt được phát triển, tiếp diễn, tồn tại, kéo dài.

Mỗi thứ có 4 trường hợp:

- **A giúp B bằng cách có mặt trước:** Có những điều kiện giúp cho mình bằng cách có mặt trước – thí dụ, có chỗ ngồi mình mới ngồi được.
- **A giúp B bằng cách có mặt sau:** Vì các vị sẽ đến nên trưa nay chùa chuẩn bị chỗ ngồi. Có chỗ ngồi các vị mới ngồi - tiền sanh duyên; vì 7h chiều sẽ có người ngồi nên 12h trưa đã có chỗ ngồi - hậu sanh duyên; vì 4h có sinh nhật nên 12h đã có bánh sinh nhật; tháng 8 em bé mới chào đời nhưng tháng 6 nhà đã có tã, bỉm rồi, hay mình đẻ xong mình mới mua? Đứa bé chưa ra đời (lý do) nhưng mấy cái đó có trước; có cặp vợ chồng son, đang ngủ với nhau cô vợ trẻ quơ tay không thấy chồng đâu, cô chạy đi kiểm, thấy ảnh đứng phòng kế bên, nhìn cái nôi chiều nay mới mua chuẩn bị cho em bé, cứ cười; Cô vợ trẻ hạnh phúc, nói: Sắp có con vui lắm phải không anh? – Không, anh vui vì cái nôi tốt mà họ bán rẻ thiệt; Đứa bé (lý do) chưa thấy mà có cái nôi - hậu sanh duyên; vì cái nôi có trước mặt nên ảnh mới vui = tiền sanh duyên.

Mọi thứ ở đời đều do các điều kiện, có trước/ có sau. Ghê như vậy.

- **A giúp B bằng cách cùng có mặt:** Cô dâu, chú rể; bệnh nhân - bác sĩ; Thầy giáo - học trò. Đám cưới thì bắt buộc cô dâu chú rể phải có mặt cùng một lúc, rồi tất cả quan khách phải cùng có mặt hay là để 2 đứa lấy nhau rồi khách mới tới nhậu? Toàn bộ cơ thể mình những bộ phận, những điều kiện sinh học phải cùng có mặt mình mới sống được: tim làm việc cùng lúc với phổi, gan, tụy, lá lách, bao tử, ...tụi nó phải cùng lúc hỗ trợ nhau. Chứ còn tim nó bảo: Tao mệt quá cho tao nghỉ chiều tao đập tiếp thì tui kia bùng hết; Một đất nước muốn vận hành tốt đẹp mọi thứ phải vận hành 24/24. Xã hội mà có đứa làm đứa nghỉ. Đất nước mình khó bằng người ta vì một bộ phận lớn đàn ông, thanh niên buổi sáng ra cà phê mấy tiếng đồng hồ. Xã hội thiếu sự tương tác, thiếu sự góp sức của bộ phận lớn nhân lực; Ở Âu Mỹ, tuổi đi học phải đi học, tuổi đi làm phải đi làm. Chỉ người nào Chúa sắp gọi về người ta mới ở nhà. Còn xứ mình rảnh cứ ra cà phê, đàn ông thanh niên - lực lượng nhân sự hùng mạnh của đất nước, chiều thì nhậu. Mình thiếu đi sự nhịp nhàng, tương tác hợp lý, cần thiết;
- **A giúp B bằng cách vắng mặt:** Ai nha sĩ thì biết muốn có răng mới phải nhổ răng cũ; phải ly dị người cũ mới rước người mới về được, phải đập nhà cũ mới cất nhà mới được, người kia đi ra người khác mới vào ngồi được. Sự vắng mặt của một người, một vật cũng là điều kiện cho cái gì đó.

Khi mình học 4 cái này mình mới thấy: Cả thế giới sống trong biển duyên

Tại sao phải học? Giáo lý Duyên khởi, duyên hệ để thấy: Trên đời không có gì tồn tại độc lập, tất cả có mặt, cấu tạo, phát triển hoàn toàn phụ thuộc các điều kiện. Học cái này mới thấy Ngũ uẩn giai không.

Chúng ta chỉ là những mối quan hệ thôi; được gọi là đồng hồ là nhờ sự kết nối của các bánh xe, con ốc loai nhoi lúc nhúc; Gọi là con người là sự lắp ráp của bao nhiêu điều kiện tâm, sinh lý; Gọi là chiếc xe, ngôi nhà, gia đình, xã hội, đất nước, dân tộc, vùng miền, châu thổ... Mọi thứ trên đời không có gì là một. Nó là sự khối tổng hợp của nhiều thứ cộng lại. Nó xuất hiện, tồn tại nhờ vào sự tác động của vô số nhân duyên. Phải học vậy mới thấy mình là đồ giả; Phải thấy mình là đồ giả mới nhẹ lòng mà sống và nhẹ lòng mà chết. Còn khi thấy mình quan trọng thì khi sống sẽ nặng lòng và ra đi cực long; Thấy mình là nắm cát thì mai này có chuyện gì thì nắm cát bị bung ra thì mình nhẹ nhàng. Xui là không thường xuyên thực tập, chánh niệm, trí tuệ nên sống nặng lòng và ra đi cực long. Cho nên, người ta mới nói: Ở nhà thờ tiếng cầu nguyện ít hơn trong bệnh viện. Do sướng, do cực mình quên mình chỉ là nắm cát. Nghèo không tu, giàu không tu, đợi lúc ngập ngập thở không nổi, toàn lấy hơi ra, bèn tu, lúc đó muộn rồi. Ngay bây giờ phải thấy mình là nắm cát thôi.

Biết về các duyên để mình sống có trách nhiệm hơn, vì mình thấy mỗi cá thể, con người, sự vật trên đời đều là kết quả vô số duyên. Bản thân nó là sự lắp ráp. Chính vì vậy mình phải sống trách nhiệm hơn. Mình phải hiểu một ánh mắt, nụ cười, nụ cười đều có thể tạo ra song gió cuộc đời. Mình cười nhau về để vượt qua sóng gió ai ngờ sóng gió từ đó mà ra. Có nghĩa là một ánh mắt, một nụ cười có thể tạo ra vô số chuyện. Tôi hay nói đùa: Giá như hôm ấy đừng mưa- giá như hôm ấy đừng đưa em về; lấy nhau nó ra cho một núi vấn đề. Ánh mắt nụ cười là đại họa hay đại phúc là tùy mình.

Trong kinh đức Phật Ngài dạy: Thu thúc Lục căn là sao? Là đừng để 6 căn thả rông. Vì khi nó thả rông là nó có vấn đề. Thả rông = Mắt thấy, tai nghe, mũi ngửi, lưỡi nếm, thân xúc chạm, ý tư duy; Chỉ cần thiếu kiểm soát là sẽ dẫn đến một núi vấn đề.

Khi mình thấy: (1) Mọi thứ là đồ ráp thì phải buông; (2) Thấy mọi thứ do duyên thì sống có trách nhiệm hơn; Mình thấy một nụ cười không phải là chuyện nhỏ đâu, ánh mắt không phải là chuyện nhỏ đâu, một giây phút lơ đãng thất niệm không phải là chuyện nhỏ, nó là tiền đề cho vấn đề lớn; Phải tin chuyện đó. Bao nhiêu vấn đề lớn của thế giới, trong gia đình, ... đều là do người sống không kiểm soát, không ý thức. Lớn chuyện lắm. Từ chuyện đâu hỏa lên giá, đến củ hành củ tỏi trong nhà đều là do nhận thức từng người trên trái đất. (3) Thấy mọi thứ là giả - tổ chức đời sống hợp lý hơn: Phải xếp đặt, chọn lọc những duyên lành, bớt mấy duyên bất thiện. Mỗi lần mình nói, làm gì là mình gieo duyên thiện/ bất thiện, phúc hay họa, vui hay buồn cho mình, cho người khác; cho người xung quanh, cho xã hội,... Đừng nghĩ chuyện của tôi, trong nhà tôi,... không phải là của thế giới; sai. Thế giới này là chỗ cư trú của ít nhất 8 tỷ con người. Đứa nào cũng sống theo ý mình không nghĩ tới người khác thì thế giới có phải địa ngục không? Tôi là 1 trong 8 tỷ mà, nó đâu nghĩa lý gì. Đứa nào cũng nghĩ vậy thì... ; Tôi mới bị đó. Cái hèm chút xíu mà ai

cũng chen, sớm có mấy phút thôi. Sống Âu Mỹ các vị mới thấy: Nhường không phải là nhát, là ngu, là hèn mà khi nhường là mình đang tự tạo cơ hội cho mình. Mình chịu thiệt nhưng thật ra là đang tự tạo cơ hội cho mình. Mình tưởng chen lấn, tranh thủ là lời mà không biết đang tự đẩy mình vào chỗ chết, chỗ kẹt. Tin tôi đi. Đứa nào cũng chen mà. Xã hội táo bón thẳng nào cũng giành ra trước cuối cùng thành phân dê, sao mà ra, rặn không ra. Tất cả phải thông suốt như tiêu chảy xã hội mới tốt được;

Đức Phật dạy: Mỗi người có kiểu sống, sinh phong, sinh thái, đường hướng tâm linh, tinh thần, tôn giáo khác nhau - không sao hết, miễn là - chúng ta bảo đảm rằng Thân nghiệp, Khẩu nghiệp, Ý nghiệp của mình luôn được kiểm soát.

Kiểm soát cách nào? Tham, có kiểm soát - sân, có kiểm soát - Sân, có kiểm soát. Tham thì có tham mà không tham của phi nghĩa, cái gì xã hội, pháp luật cho phép; Sân thì có sân, anh đóng cửa, trùm mền la hét một mình anh nhưng đừng làm phiền hàng xóm. Bà đó tới nói, em dư cân mà bác sĩ dạy em ăn kiêng mà sắp Tết bác sĩ kêu ăn kiêng, ăn không nổi; Bác sĩ nói, không, ký lô chì không thành vấn đề, tết thì cứ ăn, ăn cái gì cũng được, miễn là đừng có nuốt trôi. Sống phải có kiểm soát.

Đức Phật dạy mình còn phàm, mình có tóc, mặc quần có ống mình có thể thoải mái nhưng nhớ: Không tham của phi nghĩa, tham có kiểm soát; Cửu Sân nhưng đừng làm phiền, nhiều hại, tổn thương người khác; Muốn đường luân hồi sau này ổn chút thì phải biết Tà kiến là gì để tránh (Thường & Đoạn).

Thường có 3:

- Tin vào cái Tôi thường hằng, bất biến
- Tin vào một cảnh giới thường hằng, bất biến.
- Tin vào một đấng chí tôn trường sanh.

Đoạn kiến

- Vô hành kiến: phủ nhận thiện ác.
- Vô nhân kiến : Không tin Nhân – Quả.
- Vô hữu kiến : Phủ nhận toàn bộ, triệt để toàn bộ những gì mình không nghĩ ra được, thấy không được, chứng minh không được bèn cho không có. Tôi không thấy vi trùng nên không cần sống vệ sinh; Tôi không thấy mầm bệnh nên không cần phòng bệnh; Không thấy ung thư nên cứ ăn đồ chiên nướng, hút thuốc, uống rượu,... thả ga; khi nào chết mới thấy chứ giờ chưa thấy. Cho rằng, những gì mình không thấy được, không chứng minh được đều không có. Nhưng mà làm ơn, tỉnh táo một chút; Khi ta muốn tin một cái gì đó là có thật, thì ta phải chứng minh; Nhưng khi ta muốn bác cái gì đó thì cũng phải cần chứng minh chứ. Mà có nhiều người chứng minh mình là trí thức bèn phán tôi không chứng minh được cho nên tôi không tin. Họ nghĩ đó là trí thức mà họ quên mất: Phải có phản biện. Thí dụ, mình không chứng minh bằng điều kiện phương tiện vật lý : thiên đường, địa ngục, kiếp trước, kiếp sau, quả báo,... nhưng mình suy lý được. Mình lấy lý

Nhân Quả mình suy được. Nhưng chuyện mình phủ nhận, phủ bác thiên đường địa ngục kiếp trước kiếp sau. Tự hỏi lòng: Tại sao mình không tin? Tại mình không đủ sức chứng minh. Không đủ sức chứng minh mà phủ bác thì có phải là vội vã lắm không?

Tôi hỏi các vị, dây điện khi mình không chạm nó mình có thấy dòng điện không? Không thấy hả? ở đây nhà nào có ba pha, tôi chỉ cho. Tháo dép ra, trước khi vô dận dò gia đình trước, nếu em đi luôn thì hậu sự thiêu hay chôn gì. Nhúng cái chân vô nước, bỏ dép ra, đứng trên đất, chọt vô điện 3 pha, 220 cũng được; Mình đòi cái gì cũng chứng minh mà.

Muốn tin thì phải chứng minh nhưng muốn bác cũng phải chứng minh. Nói đừng buồn - Cái đầu mình biết bao nhiêu trong vũ trụ mà đòi chứng minh mọi sự? đêm nay tắt đèn lên sân thượng, ngó lên trời cao thăm thăm với vợ, xem coi mình to bao nhiêu trong trời đất bao la này?

Các vị có biết một vệ tinh của Mỹ được phóng nhiều năm trước, cách đây 3 tháng nó cách mặt trời 6 triệu km. Mà từ khoảng cách đó nó chụp hình ảnh địa cầu mình như hột tiêu vậy đó. Nhục lắm quý vị.

Ở đây ai buôn bán địa ốc, nhà đất mà đi máy bay, dưới đây mình đo từng mét vuông của Quận 1, Thảo Điền, Quận 2, Quận 7, Phú Mỹ Hưng,... mua được cái nhà 40m, 60 m, 100m, mình thấy lớn chuyện, ở trên máy bay nhìn xuống sài gòn như cái dĩa cơm cháy, mà một dĩa bầy lớn vậy, cả đời mua không nổi. Nhục lắm. Vì cái dĩa đó làm đủ thứ chuyện bẽ bề, bẽ bối, bụi bặm, để có được nó, tưởng sao, có được nó rồi mình không được bao lâu hết; có một ngày ồ e, xe bốn bánh một chỗ nằm thôi.

Sẽ có một ngày cái mình mơ nhất không phải tình yêu nam nữ, không phải danh tiếng, tiền bạc, không phải là uy tín xã hội, mà chính là được thờ. Muốn biết mai ra chợ cá nhìn mấy bà để con cá nó hươc.

Có một lần ở Mỹ, ông cụ gắp lâu quá, rồi bác sĩ hỏi: nếu để thêm thì cũng không lâu nữa, chỉ có rút. Gia đình mời chư tăng đến chứng minh. Con cháu giàu lắm, bác sĩ, nha sĩ, một đồng sĩ luôn, xe xịn lắm mà điện tâm đồ, điện não đồ một đường thẳng vô cực dẫn về vô tận. Buồn lắm quý vị. Điều đó chắc chắn sẽ đến. Năm nay tôi 57, nếu tôi sống được đến 70 thì còn 13 năm nữa. Với tình hình sức khỏe của tôi là giờ bên trong nó rệu rã hết cả rồi.

Tôi thêm chết mệt, tức là đang ngon lành, tự nhiên nó kì, kiếm chỗ nào nằm đi luôn. Ước mơ lớn nhất của đời tui là chết mệt. Mẹ tui cũng chết kiểu đó. Mẹ tui chết không một viên thuốc, không bác sĩ,.. mẹ tui 4h chiều tự nhiên đang ngon lành, sao mẹ nghe mệt, tuổi bà thì mệt là chuyện thường ở huyện, nằm xuống lấy cái đầu xoa xoa, là đi rất ngọt. Từ ngày mẹ chết tôi mừng cho mẹ và mong cho mình được như vậy.

Có thương ai đó, hiện giờ tôi có nhiều người quen, đang bị bệnh K. Vừa rồi tôi về Việt Nam, hôm mồng 4 Tết vừa rồi bay ra Hà Nội, tôi mới về Sài Gòn chiều qua. Cũng là chỗ ân tình củ sản củ khoai, mà chán lắm, sống cái gì cũng con, chết rồi cái gì cũng phải mất.

Nếu mình không nhớ lời Phật thì mình thấy lớn chuyện lắm, Mất & Còn nó rất lớn chuyện. nhưng nhớ lời Phật mình sẽ thấy thế này. Phật dạy: Chúng sinh có bản chất tâm lý là thích nắm, thích dính; Mình là con giun trong đất, trong ống cống, ... mình coi đất, ống cống đó là vũ trụ. người thanh niên, thiếu nữ vùng sâu vùng xa chỉ có sinh và bòn mình thấy sinh, bòn là tất cả, mình là tiểu thư mình thấy lâu đài là tất cả. Mình là bác sĩ, người Âu Mỹ thấy villa bên bờ hồ Thụy Sĩ của mình là tất cả; Mình là người chăn vịt ở châu Á mình thấy đó là tất cả. Mình sống môi trường nào thì dính trong môi trường đó, xem nó là tất cả. Đó là vũ trụ của mình. Đưa con trời ơi đất hời nhưng nó là máu mủ của mình, mình cũng dính. Cái mình tôn thờ dính mắc mình tưởng ghê gớm nhưng trong mắt đứa khác ới không kịp, mà mình vẫn dính. Và mình cứ bị dính trong đó cho nên mình sợ mất.

Nghĩ kỹ lại coi: Nếu giờ bấm cái nút mà đẹp hơn, trẻ hơn, khỏe hơn có bấm không? Cả hội chúng không ai dám bấm, tui bấm đầu tiên, xấu – già – bệnh. Tôi nhớ câu chuyện. Một người Mỹ, 67 tuổi, ghé Bangkok, buổi chiều ổng xuống reception hỏi, ở đây buồn quá có chỗ nào vui về không? Nó chỉ qua đường, qua cái hẻm. Nó để tấm bảng, tiếng Anh: Thấy mình già, quẹo phải; ổng quẹo; lát sau thấy tấm bảng: Tự cho mình nghèo, quẹo trái; Lát sau thấy tấm bảng, thấy mình xấu trai, quẹo phải; đi tiếp thấy tấm bảng: Thấy sức khỏe yếu, quẹo trái; Tới cuối cùng, nó để: Già, bệnh, xấu, nghèo, về đi cha nội.

Mình bình thường mình tưởng mình ngon. Để mình vô tắm gương, ngó bản mặt mình trong tấm gương, tháo ra hết, nhìn từ trên xuống; hồi tôi còn trẻ, có chút chữ V, trên lớn dưới nhỏ; giờ cũng V mà V ngược, người ta 6 múi, mình có một. Nó ngán lắm. Chính mình nhìn mình còn ngán.

Bà đó buổi sáng mắt rưng rưng, anh có chán em không? Ông chồng nghiêm mặt, em soi gương có một lần, anh thấy em mỗi ngày anh còn không chán em lấy lý do gì em khóc?

Nếu mình nhìn kỹ thì mình chẳng có gì hết; Do mình sống u mê nên chết đại khờ.

Đức Phật dạy, các con có những khác biệt trong đời sống, nhưng điều quan trọng các con phải bảo đảm với Như Lai là các con có Thân nghiệp, Khẩu nghiệp, Ý nghiệp ok = Không thích của phi nghĩa, đầu giận cách mấy không làm tổn thương người khác; Né Tà kiến.

Một ngày kia, đám súc vật nó đang nhậu, thiếu mồi, lựa con nào đi mua, nó lựa con rít, nhiều chân; cuối cùng kêu con rít khởi hành 9h sáng mà 3h chiều nó vô thấy con rít còn ngồi mang vợ.

Trong kinh nói, tái sinh làm loài 2 chân là đại phước, nhưng nhớ trừ ra gà, vịt,... Đức Phật được gọi là Lưỡng Túc tôn - Đứng đầu loài hai chân. Loài không chân, nhiều chân không xài được. Chỉ vậy thôi.

Chúc các vị một đêm vui./.